Een nieuw begin

✱ ✱ ✱ In meer dan één opzicht kan bij het verschijnen van dit eerste nummer van de 141e jaargang worden gesproken van een nieuwe situatie. Ons maandblad heeft een ander, moderner gezicht gekregen en wij hopen, dat onze lezers voor dat nieuwe uiterlijk en voor de wat gewijzigde indeling enige waardering zullen kunnen opbrengen.

Belangrijker dan de verschijningsvorm is echter de wisseling van uitgever. Zoals reeds eerder werd aangekondigd[1], is dit nummer het eerste dat het licht ziet onder de auspiciën van de Koninklijke Vereniging ter beoefening van de Krijgswetenschap (KV) en het gaat in zee met de wens dat hiermee een periode van vruchtbare samenwerking tussen de nieuwe uitgeefster en de redactiestaf een aanvang zal nemen. Bewust wordt hier de term „in zee gaan" gebruikt, want voor het eerst in de lange geschiedenis van ons blad zullen tot de Koninklijke Marine behorende lezers in het bezit van ons blad worden gesteld. Het is nl. zo, dat in de nieuwe situatie de marine-officieren, voor zover zij lid zijn van de KV (thans behoort 8% van het militaire ledenbestand tot de Koninklijke Marine, 12% tot de Koninklijke Luchtmacht en 80% tot de Koninklijke Landmacht) de Spectator regelmatig zullen ontvangen; en met hen de overige leden van de KV, hetgeen tot gevolg heeft dat, behalve de reeds genoemde categorie en alle actief dienende officieren van KL en KLu, ook een aantal burgers, waaronder gepensioneerde officieren, tot onze vaste lezerskring is gaan behoren. Een en ander zal in de nabije toekomst enige invloed op de inhoud moeten hebben.

☆ ☆ ☆

Thans enkele gegevens over onze nieuwe uitgeefster, in hoofdzaak ontleend aan het gedenkboek „Mars in Cathedra 1865-1965", uitgegeven door de KV t.g.v. haar 100-jarig bestaan.[2] Ongerustheid over de onbevredigende toestand waarin leger en marine verkeerden (het leger beschikte nog over verdedigingswerken uit de tijd van de Verenigde Nederlanden en bij de zeestrijdkrachten voltrok het proces van de pantsering en de overgang op stoomvermogen zich maar moeizaam) en de ongeïnteresseerdheid bij het Nederlandse volk voor zijn defensie, waren — nadat in 1864 Denemarken door Pruisen en Oostenrijkers onder de voet was gelopen — aanleiding voor 12 landmachtofficieren, 2 marine-officieren en 2 oud-officieren om op 6 mei 1865 over te gaan tot oprichting van de vereniging. De Militaire Spectator was een van de militaire tijdschriften die de geboorte van de vereniging verwelkomden, doch sommige autoriteiten zagen er een „comité van oproer en verzet" in, vooral ook omdat de vereniging haar doelstelling („het verspreiden van heldere begrippen omtrent krijgszaken") volgens haar statuten zou realiseren door het houden van voordrachten en discussies. Dat tevens een bepaling werd opgenomen, luidende: „de discussie zal dan steeds met betamelijkheid en waardering voor hooger standpunt moeten gevoerd worden", was geen aanleiding het wantrouwen weg te nemen.

Al gauw echter waren de grootste weerstanden tegen de vereniging overwonnen en geleidelijk aan werd „Krijgswetenschap" een algemeen aanvaarde en gewaardeerde zaak. De KV organiseert jaarlijks gemiddeld vijf voordrachten en een prijsvraag. Bovendien geeft zij het driemaandelijkse tijdschrift „Mars in Cathedra" uit, dat een vroegere periodieke uitgave, het Wetenschappelijk Jaarbericht, heeft opgevolgd. In 1965 werd het predikaat „Koninklijke" verworven en werd ZKH de Prins der Nederlanden erelid.

[1] *Mil. Spect.* **140**(1971)(12)543

[2] J. J. de Wolf — *Mars in Cathedra.* Sijthoff N.V., Den Haag (1965).

Het huidige bestuur is als volgt samengesteld: Generaal-Majoor KL b.d. E. R. d'Engelbronner (voorzitter), Generaal-Majoor KLu J. H. Knoop, drs. J. van der Valk (Directeur NAVO- en WEU-zaken van het ministerie van buitenlandse zaken), Commandeur KM F. H. Heckman, Brigade-Generaal KL F. Touber (redacteur), Kolonel der Mariniers A. C. Lamers, Luitenant-Kolonel KLu R. A. Hengsdijk, Reserve-Kolonel KL b.d. mr. J. H. P. V. Haitsma Mulier (1e secretaris), Luitenant-Kolonel KL b.d. J. Albarda (2e secretaris) en Luitenant-Kolonel KLu H. F. Enkelaar (penningmeester).

Het programma van de KV voor het werkjaar 1971-1972 bevat o.a. de volgende voordrachten:

D. C. Humphreys, Director of Defence Policy, Ministry of Defence, London: „Mutual and balanced force reductions"; Luitenant-Kolonels M. H. von Meijenfeldt en H. Volten: „De betekenis van militaire middelen in het internationale politieke verkeer"; Kapitein ter Zee b.d. C. E. Baron van Asbeck: „De wereld van de Civiele Verdediging"; prof. dr. E. Zürcher: „China's ontwikkeling als wereldmacht"; Luitenant-Kolonel drs. B. van Dijken: „Contra-guerrilla".

NIEUWE UITGAVE

De Nederlanders in Napoleons Garde d'Honneur, door dr. W. F. Lichtenauer, 338 blz., geïll. Uitg. Nijgh & van Ditmar, Den Haag, 1971. Prijs: *f* 57,50.

Dit is het 9e deel in de reeks historische werken die verschijnt onder auspiciën van het Historisch Genootschap Roterodamum.

In onze vaderlandse geschiedenis is de vorming van de Garde d'Honneur, die werd gelast door een Frans senatus-consulte van 3 april 1813, sterk beklemtoond doordat deze „vrijwillige dienstplicht" drukte op de bourgeoisie, die toentertijd in ons land de toon aangaf. Al mochten dan de rijke en voorname families sedert 1795 allerlei onaangename omstandigheden en maatregelen hebben moeten aanvaarden, zij waren tot het voorjaar van 1813 gespaard gebleven wat hun lijf betrof. Hun zonen hadden zich aan de conscriptie kunnen onttrekken door levering van remplaçanten. Maar nu verlangde genoemd senatus-consulte een persoonlijke militaire prestatie van de jongelingen uit die bevoorrechte klasse. De welgestelden waren niet slechts geschokt, maar ook verbijsterd door deze verplichting tot persoonlijke krijgsdienst. Waaraan hadden zij deze behandeling verdiend? Zonder uitgesproken Fransgezind te zijn had deze groep van de bevolking als geheel het keizerrijk aanvaard als een zaak waarvan men het beste moest maken en die daartoe ook wel bepaalde mogelijkheden bood. De jaren van het Koninkrijk Holland waren steeds benauwender geworden en de intrede in een zoveel grotere ruimte opende nieuwe perspectieven. De welgestelden meenden dan ook dat hun rustige houding aanspraak gaf op de gunst van de regering.

Deze en nog andere door schr. genoemde omstandigheden en overwegingen liggen ten grondslag aan het feit, dat het oproepen in Nederland van in totaal ongeveer 500 jongelieden als Gardes d'Honneur in onze Nederlandse geschiedenis een echo heeft veroorzaakt die niet in verhouding staat tot de feitelijke betekenis van dit gebeuren. Schr. licht deze stelling met enkele vergelijkende cijfers toe. Een andere reden voor de overtrokken plaats die de oproep voor dienstneming in de Garde d'Honneur in onze nationale geschiedschrijving inneemt, is gelegen in het feit dat de hogere standen over doelmatiger middelen beschikten om uiting te geven aan hun verontwaardiging dan de goeddeels ongeletterde groepen.

De beweegreden van Napoleon voor de oprichting van de Garde d'Honneur was volgens schr. in de eerste plaats het gebrek aan cavalerie. Napoleon beschikte in Spanje nog wel over een goed leger, maar hij wilde dat front niet verzwakken. Ook viel ruiterij moeilijker uit de grond te stampen dan een uit voetvolk bestaande garde. Bovendien was het reservoir waaruit moest worden geput, vrijwel leeg: jongelui die goede ruiters wilden worden, moesten, omdat een bruikbaar rijpaard duur was, uit welvarende families komen; en die maatschappelijke groep nu kocht remplaçanten, overwegend arme lieden. Een tweede beweegreden voor de oprichting van de Garde d'Honneur was het streven van Napoleon, zijn positie te verstevigen door zoveel mogelijk elementen uit het volk om zich te verenigen met gebruikmaking van de traditionele bindmiddelen.

In het boek worden de administratieve maatregelen en de uitvoering in de departementen behandeld, zoals de totstandkoming van het eerder genoemde senatus-consulte; verder de vrijwilligheid, de categorieën, de lichamelijke gesteldheid, de leeftijd, de burgerlijke staat, de maatschappelijke positie, de nationaliteit en het uniform. Ook aan het verzet tegen de Garde d'Honneur wordt aandacht geschonken. Andere hoofdstukken, bv. die over „Het leven in de garnizoenplaatsen" en „Levensstijl en karakter van de gardes", leveren belangwekkende beelden van onze militaire en sociale situatie in die tijd. Ook komt de (bescheiden) rol die de Nederlandse Gardes d'Honneur in de veldtocht van 1813 hebben gespeeld aan de orde.

Samenvattend kan worden gesteld dat dr. Lichtenauer een helder, zeer goed gedocumenteerd en verzorgd, goed leesbaar werk heeft geschreven, waarbij aandacht wordt besteed aan alle aspecten van het onderwerp.

A. C. DE JONGE, Lkol Inf (gsb)